

Jedna z expozic funguje zároveň jako Muzeum (horno)rakouského četnictva

UNIKÁTNÍ MUZEUM

Rakouské kriminální muzeum na zámku Scharnstein ve stejnojmenné obci jihozápadně od Lince je instituce, která svým zaměřením a velikostí nemá v Evropě obdoby. Majitel zámku i duše muzea *magistr Harald Seyrl* je uznávaný znalec dějin kriminalistiky. V německy mluvících zemích a zčásti snad i u nás je znám rovněž jako autor a vydavatel populárně naučné literatury o historii zločinnosti a dějinách policie. Zeptali jsme se ho:

– Co vás přivedlo k tomu, že se vám dějiny zločinu a kriminalistiky staly celoživotním zájmem?

Vztah k historii mám odjakživa. Původně jsem studoval konzervátorství a dějiny umění, ale už během studia jsem se začal zajímat o dějiny zločinu. Tímto oborem se v té době nikdo systematicky nezabýval, nikde se neučil, a tak jsem čerpal ze všech možných pramenů. Stal jsem se vlastně průkopníkem historické kriminologie jako vědního odvětví, které je bezesporu významnou součástí společenského života. Pro jeho zkoumání a výklad má nezastupitelný význam muzeum, jako je naše. Dodnes mne ale zajímají především politicko-historické souvislosti dějin zločinu a policie, a nejsem tedy žádný odborník například na vývoj policejních uniforem a výzbroje, správních struktur a podobně.

„Muzeum může dobře spolupůsobit při budování objektivního postoje občanů k policii,“ říká magistr Harald Seyrl

V podzemí bylo částečně zrekonstruováno bývalé vězení a mučírna

– Jak a kdy vzniklo muzeum na zámku Scharnstein?

Zámek Scharnstein jsem koupil od kremsmünsterského kláštera v roce 1967, ponejvíc z mladického nadšení a ze zájmu o to, aby tak vzácná památka dál nechátrala. Chtěl jsem jí vrátit její původní krásu. Teď po čtyřech desítkách let práce si myslím, že se to docela podařilo.

Rakouské kriminální muzeum v Scharnsteinu jsem otevřel v roce 1973, původně jako nevelké muzeum dějin trestního práva v době od středověku do roku 1848. Vlastně se to nabízelo, protože právě do roku 1848 zde na Scharnsteinu působil zemský soud, bylo tu vězení a s tím související náležitosti. Na zámku se ovšem nic z toho nedochovalo, některé dokumenty jsem postupně sehnal po okolí, nákupem nebo jako zápůjčky či výměnou v jiných muzeích. Několik kulturně-historických předmětů odpovídajícího typu bylo předtím ve vlastnictví naší rodiny.

Stejným způsobem jsem potom obstarával a obstarávám i všechny další exponáty, k nimž přibýly také dary jednotlivců a institucí. Jen několik vystavených předmětů v expozici středověkého soudnictví jsou kvalitní věrné kopie, které jsem postupně nechal vyrobit podle originálů z jiných sbírek, ale ani zdaleka jich není většina. Onu většinu jsem vlastníma rukama zrestauroval.

Po celkem skromných počátcích pak muzeum nabralo vlastní dynamiku a rychle se rozrůstalo jak co do obsahu, tak dobově. Například ministerstvo justice mi přenechalo zbytek svých sbírek. V roce 1980 jsem zorganizoval velkou výstavu soudního lékařství, která se stala základem pro jednu ze současných expozic. Dále přibýly zvláštní expozice histo-

Zámek Scharnstein má pro nás zajímavou historii. V roce 1619 tady jednal jeho majitel a vůdce hornorakouských povstaleckých stavů Karl Jörger o spolupráci s vůdci českého stavovského povstání.

Velký oddíl je věnován historii trestu smrti až do jeho zrušení (nahore)

Z expozice soudního lékařství (vpravo)

Auto tureckého velvyslance v Rakousku, zničené při atentátu ve Vídni v 70. letech

rie rakouského četnictva a policie od prvopočátku až do současnosti. V podobném rozsahu dnes muzeum pokrývá celé dějiny zločinu od středověku do dnešních dnů. Zvláštní oddíly jsou věnovány vývoji útrpného práva a trestu smrti v dějinách Rakouska a střední Evropy. I když samozřejmě existuje přesná evidence, nikdy jsem nespočítal, kolik je zde exponátů. Určitě jich bude několik tisíc, a to mluvím jen o těch vystavovaných ve čtyřech podlažích zámku.

– Má muzeum podporu rakouské policie?

Počátkem osmdesátých let byl v Scharnsteinu založen Institut pro historickou kriminologii a přibližně od té doby se datuje moje spolupráce s orgány spolkového ministerstva vnitra. Přednáším o dějinách zločinu, policie a kriminalistiky a o soudobých rakouských dějinách zejména na vídeňské policejní škole, ale i v dalších školách a kurzech. Zdejší muzeum, stejně jako Vídeňské kriminální muzeum, které jsem otevřel v roce 1991 s přispěním dřívějšího Muzea vídeňské policie, a menší muzeum soudobých dějin, které potom ještě vzniklo na zámku Scharnstein, tak slouží také k výuce nových policistů ze všech policejních škol v Rakousku.

Jedna z expozic kriminálního muzea na Scharnsteinu tvoří zároveň Muzeum nedávno zrušeného hornorakouského četnictva. Část vystavených předmětů zůstává majetkem spolkové policie a je ve správě Četnického muzejního spolku, což je občanské sdružení převážně penzionovaných četníků. Z řad členů spolku pochází i dobrovolný kustod této expozice.

– Jsou vaše muzea výdělečná nebo alespoň ekonomicky soběstačná?

V dlouhodobém horizontu a při odpovídajícím hospodářském vedení mohou být výdě-

lečná. Jenom v té úplně počáteční fázi jsem na rekonstrukci zámku Scharnstein jako kulturního památníku získal částečnou podporu od státu, zbytek prostředků pak pocházel z provozu muzea a z mých dalších aktivit. Žádnou jinou finanční podporu od státních nebo veřejných institucí ani od soukromých osob tato muzea nedostávala a nedostávají. Když dřív muzeum v Scharnsteinu navštěvovalo každoročně na 40 000 návštěvníků, tak to bylo dobré. V posledních letech roční návštěvnost poklesla na průměr 30 000, a to je ekonomika tak na hraně: někdy je malý zisk, z něhož se musí vytvořit rezerva, jindy zase malá ztráta. Do Vídeňského kriminálního muzea přijde asi 25 000 lidí za rok a návštěvnost mírně stoupá, protože se mi lépe daří jeho propagace. S ekonomikou je to tam podobné. Když se vloni musely rekonstruovat všechny elektroinstalace, tak na to si muzeum samozřejmě nemohlo vydělat. O ekonomice muzea soudobých dějin ani nemluví, ale to je přístupné jen na objednávku.

K vyrovnanému hospodaření musím dodat, že kritickou složkou jsou personální náklady, které stále rostou. Já si pokud možno všechno dělám sám a se zajištěním provozu mi pomáhá celá rodina. Jiné pracovníky přibírám jen v nejnútnejších případech, a to pokud možno jen na sezónu a na částečný úvazek. Muzea ve vlastnictví státu a obcí takhle postupovat nemohou, a proto se ani zdaleka nemohou přiblížit k vyrovnanému hospodaření.

– Čím si vysvětlujete pokles zájmu návštěvníků?

Především je tu velká konkurence. Některá muzea sice z ekonomických důvodů zanikají, ale na jejich místě vzniká několikanásobně víc nových soukromých a polosoukromých zařízení tohoto typu. Pořádají se také zemské kulturní výstavy s obrovskou reklamou, které nám odlákají dost lidí. Pak musím brát v úvahu ekonomickou situaci země. V posledních letech vzrostly ceny pohonných hmot do té míry, že zejména důchodci jezdí čím dále méně na výlety.

Musím ale připomenout, že každé muzeum představuje přínos pro ekonomiku regionu. A co víc: policie v Rakousku, stejně jako v sousedních zemích, jako by v dnešní době ztrácela na oblibě a vážnosti u občanů. Její image se zhoršuje zčásti vinou vlastních chyb, ale ty se zveličují působením bulvárních a polobulvárních médií. Klesá ochota občanů poskytovat jakoukoliv pomoc a podporu, bez níž se ale žádný policejní sbor v demokratickém světě nemůže obejít. Právě kriminální a policejní muzeum nenásilně ukazuje obtížnost, složitost a význam, respektive přínos policejní práce pro společnost ve všech historických a společenských souvislostech. Může tak spolupůsobit v rámci dalších aktivit státu a policejních složek proti vytváření negativního náhledu a naopak k budování objektivního postoje k policii jako celku i jejím jednotlivým složkám. Podle ohlasů u návštěvníků našich kriminálních muzeí – od školních dětí po důchodce – se domnívám, že se nám to alespoň zčásti daří. Nesmím zapomenout, že k tomu významně přispívají naše kontakty a dobrá spolupráce s policejními muzei v Praze, v Budapešti a dalšími.